

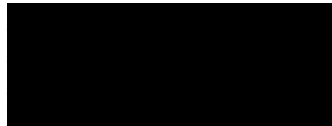
Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Wychowania i Profilaktyki

DWP-WZP.053.3.2025.EES

Warszawa, 17 lipca 2025 r.

Pani

Szanowna Pani,

odpowiadając na przesłaną do Ministerstwa Edukacji Narodowej petycję nr 697/2025 w sprawie podjęcia prac dotyczących przeciwdziałania przemocy rówieśniczej w szkole, uprzejmie informuję.

Zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach jest jednym z priorytetów Ministra Edukacji dlatego w podstawie programowej kształcenia ogólnego znajdują się treści dotyczące bezpiecznego zachowania zarówno związanego z własnymi postawami i wyborami, jak i zagrożeniami ze środowiska zewnętrznego.

22 maja 2025 r. Minister Edukacji Barbara Nowacka ogłosiła kierunki polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2025/2026, a wśród nich: profilaktykę przemocy rówieśniczej, zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży, wsparcie w kryzysach psychicznych, profilaktykę uzależnień. Są to zatem wskazówki dla szkół, jak prowadzić edukację i wychowanie, aby osiągnąć określone cele.

Dla placówek doskonalenia nauczycieli, w tym Ośrodka Rozwoju Edukacji to wytyczne, które określają, jak powinny wyglądać ich działania, aby wspierać nauczycieli w realizacji polityki oświatowej państwa. Oznacza to, że placówki będą organizować szkolenia i warsztaty, które pomogą nauczycielom w zdobyciu wiedzy i umiejętności niezbędnych do realizacji konkretnych celów edukacyjnych.

Zgodnie z art. 1 ustawy - Prawo oświatowe¹, system oświaty zapewnia w szczególności utrzymanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach (pkt 14), dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnej formy pracy dydaktycznej (pkt 5).

System oświaty mogą także wspierać: organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie, instytuty badawcze, instytucje kultury, podmioty prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania², co oznacza, że dla szkół dostępnych jest wiele form profilaktyki przemocy rówieśniczej. Organy prowadzące szkoły i placówki mogą współdziałać z ww. podmiotami w zapewnieniu właściwych warunków realizacji zadań w

¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 737 z późn.zm.

² Art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo oświatowe.

szczegółności w prowadzeniu zajęć edukacyjnych zakresu podnoszenia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.³

W art. 68 ustawy - *Prawo oświatowe* określono podstawowe obowiązki dyrektora szkoły, który kieruje działalnością szkoły, sprawuje nadzór pedagogiczny, sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne oraz wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę.

Dyrektor odpowiadający za bezpieczeństwo uczniów powinien stworzyć skuteczne mechanizmy eliminowania zagrożeń na terenie szkoły, a jednocześnie powinien wprowadzić rozwiązania umożliwiające bezpieczne funkcjonowanie wszystkich uczniów na terenie szkoły, między innymi poprzez odpowiednie zapisy w statucie szkoły.

To w jaki sposób ma być sprawowana opieka nad uczniami w szkole powinno być ustalone w statucie szkoły stanowiącym najważniejszy akt prawa wewnątrzszkolnego.

Art. 98 ustawy - *Prawo oświatowe*⁴ określa katalog elementów składowych statutu szkoły, który powinien zawierać m.in. cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiania uczniom do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia, prawa i obowiązki uczniów, w tym przypadki, w których może zostać skreślony z listy uczniów szkoły, a także tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia, rodzaje kar stosowanych wobec uczniów oraz tryb odwoływani się od kary oraz przypadki, w których dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły.

W kompetencjach nauczyciela również wybrzmiewa konieczność rzetelnego realizowania zadań związanych z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę (art. 6 *Karty Nauczyciela*).

Zgodnie z art. 26 ustawy - *Prawo oświatowe* szkoły realizują program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

- treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz
- treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Program wychowawczo-profilaktyczny opracowuje się na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka. Realizowany w każdej szkole program wychowawczo-profilaktyczny powinien uwzględniać działania skierowane do uczniów, które mają za zadanie kształtować zasady współżycia społecznego, tolerancji w szczególności: poszanowanie godności drugiego człowieka, odpowiedzialność za własne decyzje i wybory, zaufanie oraz przestrzeganie praw ucznia.

Zgodnie z art. 108a ustawy *Prawo oświatowe* dyrektor szkoły może wprowadzić monitoring wizyjny⁵ (szczególny nadzór nad pomieszczeniami szkoły lub terenem wokół szkoły w

³ Art. 3 ust. 4 ustawy *Prawo oświatowe*.

⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2024r. poz. 737, ze zm.).

⁵ Art. 108a ustawy z 14 grudnia 2016 r. - *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2024 r. poz. 737 z późn. zm.).

postaci środków technicznych umożliwiających rejestrację obrazu), jeżeli zostaną spełnione jednocześnie poniższe warunki:

- 1) monitoring jest niezbędny do zapewnienia bezpieczeństwa uczniów i pracowników lub ochrony mienia;
- 2) zgodę wyraził organ prowadzący szkołę;
- 3) przeprowadzono konsultacje z radą pedagogiczną, radą rodziców i samorządem uczniowskim.

Instytucje państwowe i samorządowe oraz publiczne i niepubliczne szkoły i placówki oświatowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu zabronionego⁶.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna stanowi jedną z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej przedszkola, szkoły i placówki. Oznacza to, że każdy uczeń, zgodnie z rozpoznanymi potrzebami, ma prawo do pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁷ (dalej: pomoc p-p) organizowanej przez szkołę, do której uczęszcza.

Zgodnie z przepisami prawa oświatowego⁸:

- 1) pomoc p-p jest nieodpłatna i dobrowolna;
- 2) podstawą do objęcia ucznia pomocą p-p jest zgłoszenie tej potrzeby pomocy przez ucznia, jego rodziców, dyrektora, nauczyciela, wychowawcę grupy wychowawczej lub specjalistę prowadzącego zajęcia z uczniem, pomoc nauczyciela czy asystenta edukacji romskiej;
- 3) pomoc p-p polega na:
 - rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia,
 - rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia,
 - rozpoznawaniu czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie,
 - wspieraniu potencjału rozwojowego ucznia;
 - stwarzaniu warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym;
- 4) pomoc p-p w szkole jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów;
- 5) pomoc p-p realizowana jest także w formie:
 - zajęć rozwijających uzdolnienia,

⁶ Art. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2022r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U z dnia 2024r, poz. 978 z późn. zm.

⁷ Art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz.737, z późn. zm.) - system oświaty zapewnia w szczególności m.in. dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej.

⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

- zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym,
- zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego,
- porad i konsultacji, warsztatów.

Pomoc jest udzielana z inicjatywy: ucznia, rodziców ucznia, dyrektora przedszkola, szkoły lub placówki, nauczyciela, wychowawcy grupy wychowawczej lub specjalisty, prowadzących zajęcia z uczniem; pielęgniarki środowiska nauczania wychowania lub higienistki szkolnej, poradni, asystenta edukacji romskiej, pomocy nauczyciela, pracownika socjalnego, asystenta rodziny, kuratora sądowego, organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży⁹.

Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest istotną częścią pracy każdego nauczyciela. Pomocy tej udzielają nauczyciele odpowiedzialni za wychowanie przedszkolne lub przedmioty, wychowawcy grup wychowawczych oraz nauczyciele specjaliści, w tym psychologowie, pedagodzy, pedagodzy specjaliści, logopedzi i terapeuci pedagogiczni.

W szkole lub placówce zapewnienie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, adekwatnej do rozpoznanych potrzeb w tym zakresie, należy do kompetencji dyrektora przedszkola/szkoły, który:

- w porozumieniu z organem prowadzącym podejmuje decyzje m.in. dotyczące zatrudnienia nauczycieli i specjalistów wykonujących zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych,
- ustala formy udzielania tej pomocy, okres ich udzielania oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane z danym dzieckiem/ucznikiem.

Na poziomie lokalnym – w jednostce systemu oświaty – podejmowane są decyzje m.in. o sposobach zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży czy wymiarze godzin, które wynikają z rzeczywistych, rozpoznanych potrzeb w tym zakresie, w tym dotyczące zatrudniania nauczycieli specjalistów.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest ponadto przez wyspecjalizowane w tym zakresie placówki systemu oświaty jakimi są publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Ponadto, realizowane są działania wzmacniające przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej:

- Standardy zatrudniania nauczycieli specjalistów

W celu zwiększania dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży, w 2022 r. określono w przepisach prawa standardy zatrudnienia nauczycieli specjalistów w przedszkolach i szkołach. Standardy określają minimalny wymiar zatrudniania nauczycieli specjalistów w ogólnodostępnych i integracyjnych przedszkolach, szkołach oraz zespołach tych przedszkoli i szkół. Przepisy określiły również sposób wyliczania etatów, w zależności od liczby dzieci lub uczniów w przedszkolach i szkołach. Biorąc pod uwagę uwarunkowania wprowadzania nowych rozwiązań systemowych (w tym m. in. pozyskania odpowiednio przygotowanych), wprowadzenie standardów zostało rozłożone na dwa etapy: I etap od 1 września 2022 r. i II etap od 1 września 2024 r.

⁹ § 5 ww. rozporządzenia.

Ogólna liczba nauczycieli specjalistów wzrosła w roku szkolnym 2024/2025 o ponad 8,2 tys. etatów z 46,6 tys. (na 30.09.2023 r.) do niemal 54,8 tys. (+17,5%).

- Zadania i rola nauczyciela psychologa w przedszkolu, szkole i placówce – rekomendacje

W związku z ustalonym kierunkiem polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2024/2025, Ministerstwo przygotowało materiał dotyczący opisanego zadań i roli nauczyciela psychologa w codziennej pracy. W materiale przedstawiono rekomendowane działania nauczyciela psychologa, które przez środowisko spostrzegane są jako dobre praktyki, i zostały zgłaszane podczas organizowanych przez MEN spotkań i konferencji na temat ochrony zdrowia dzieci i uczniów. W materiale podkreślono, że rezultaty pracy nauczyciela psychologa w środowisku przedszkola/szkoły/placówki zależą nie tylko od jego osobistej motywacji, lecz od współpracy wielu osób, w tym kadry zarządzającej i organów prowadzących poszczególne jednostki oświaty, a także jednostki współpracujące ze szkołą. Odpowiednia do potrzeb dziecka/ucznia sieć wsparcia społecznego jest istotnym czynnikiem ochronnym przed m.in. przemocą rówieśniczą. Materiał został upowszechniony we wszystkich przedszkolach, szkołach, placówkach i jest dostępny pod linkiem: <https://www.gov.pl/web/edukacja/zadania-i-rola-nauczyciela-psychologa-nauczycielki-psycholozki-w-przedszkolu-szkole-i-placowce>

- Projekt pn. „Budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej opartego na Specjalistycznych Centrach Wspierających Edukację Włączającą”¹⁰

Celem projektu jest budowa skoordynowanego systemu pomocy specjalistycznej. Docelowo Specjalistyczne Centra Wspierające Edukację Włączającą (SCWEW) będą pełniły rolę w systemie edukacji, polegającą na eksperckim wspieraniu przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w zapewnianiu wysokiej jakości edukacji włączającej uwzględniającej potrzeby i możliwości dzieci oraz uczniów z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb, a w szerszej perspektywie budowanie społeczeństwa włączającego. SCWEW oferują wsparcie metodyczne dla nauczycieli i kadry przedszkolnej i szkolnej, co obejmuje również szkolenia dotyczące radzenia sobie z przemocą w szkołach oraz wprowadzania polityki antyprzemocowej. Pomoc w organizacji i koordynacji działań na rzecz uczniów może pośrednio przyczynić się do eliminacji przemocy w środowisku szkolnym. Umożliwienie dostępu do edukacji dla wszystkich uczniów zmniejsza ryzyko izolacji i dyskryminacji, co jest ważnym krokiem w przeciwdziałaniu przemocy. W projekcie planuje się utworzenie 285 Centrów.

- Projekt szkoleniowy dla nauczycieli specjalistów „Szkoła dostępna dla wszystkich”¹¹

Ministerstwo Edukacji Narodowej (we współpracy z IBE, UNICEF, uczelniami, NGO) realizowało projekt pn. „Szkoła dostępna dla wszystkich”. Głównym celem projektu jest podniesienie kompetencji nauczycieli specjalistów (pedagogów, psychologów, pedagogów specjalnych, logopedów) w zakresie udzielania adekwatnego do potrzeb wsparcia dla wszystkich grup odbiorców (dzieci/uczniów, rodziców, nauczycieli). Projekt dostarczył narzędzi pomocnych w prowadzeniu zajęć z dziećmi/uczniami w sposób zapewniający poczucie akceptacji i włączania wszystkich dzieci i uczniów. W projekcie wzięło udział ponad 800 jednostek systemu oświaty (przedszkoli, szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek doskonalenia nauczycieli). W ramach projektu wsparcie uzyskało ponad 100 tys. dzieci, 16 tys. nauczycieli, 22 tys. rodziców. Ponad 1900 nauczycieli specjalistów uzyskało dzięki projektowi tytuł doradcy ds. dostępności uczenia. Projekt ma również komponent badawczy i ewaluacyjny, a wyniki otrzymane w rezultacie tych działań

¹⁰ <https://ore.edu.pl/2024/04/budowa-skoordynowanego-systemu-pomocy-specjalistycznej-opartego-na-specjalistycznych-centrach-wspierajacych-edukacje-wlaczajaca-o-projekcie/>

¹¹ <https://ibe.edu.pl/pl/szkola-dostepna-dla-wszystkich-opis-projektu>

zostaną wykorzystane do stworzenia banku praktyk sprawdzonych empirycznie, które zostaną udostępnione wszystkim nauczycielom-specjalistom.

- Standardy ochrony małoletnich

Od 15 sierpnia 2024 r. w szkołach powinny być wdrożone standardy ochrony małoletnich, których wytyczne są dostępne na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości¹². Wprowadzenie standardów ochrony dzieci ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci, ale także rodziców i personelu placówek, które z dziećmi pracują. Zawierają m.in. zasady bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi:

- pracownik zna i monitoruje stosowanie zasad bezpiecznych relacji dziecko–dziecko ustalone w szkole,
- treść zasad bezpiecznych relacji dziecko - dziecko powinny być wypracowane z udziałem dzieci i z uwzględnieniem specyfiki szkoły oraz potrzeb dzieci w niej przebywających,
- dzieci uczęszczające do szkoły znają i stosują zasady bezpiecznych relacji dziecko–dziecko,
- w sytuacji, gdy w szkole przebywają dzieci w różnych grupach wiekowych i z różnymi potrzebami edukacyjnymi oraz rozwojowymi, warto opracować odrębne zasady dla różnych grup, dostosowane do ich szczególnych potrzeb oraz możliwości,
- treść zasad bezpiecznych relacji między dziećmi może być zmieniana w każdym momencie na wniosek dzieci i zawsze z ich udziałem,
- ewaluacja i weryfikacja zasad bezpiecznych relacji między dziećmi odbywa się stosownie do potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na dwa lata,
- szczegółowy opis zasad bezpiecznych relacji dziecko-dziecko, w którym określa się w szczególności:
 - zasady komunikacji między dziećmi;
 - zakaz stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie;
 - sposoby rozwiązywania konfliktów (z naciskiem na mediacje rówieśnicze);
 - zasady szacunku dla cudzej własności, prywatności i przestrzeni;
 - zasady równego traktowania, szacunku dla różnorodności, indywidualnej tożsamości i ekspresji.

Powyższe przepisy mają skutecznie organizować reguły zapewnienia w szkole bezpiecznych warunków nauki, opieki i wychowania.

Z wyrazami szacunku

Renata Kurlanc
Dyrektor
/ – podpisano cyfrowo/

¹² <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/standardy-ochrony-maloletnich---wytyczne>